

»Danmark«.

Prod.: Udenrigsministeriet, 1935. Instr. og manus: Poul Henningsen (sange: Poul Henningsen og Otto Gelsted).

Foto: Poul Ejbye. Musik: Bernhard Christensen (Orkester: Leo Mathiesen, Svend Asmussen m. fl.).

Længde (opr.): 1.800 m. Urv premiere: Verdensudstillingen i Bruxelles, 1935.

»Livet er en farce«

Synopsis til en komedie af Poul Henningsen. Udateret, men formentlig skrevet mellem 1938 og 1942.

»Danmark vågner«

Prod.: Dansk Kulturfilm, 1948. Manus: Carl Th. Dreyer. Poul Henningsen skulle have iscenesat, men filmen blev henlagt, vistnok uden at være påbegyndt.

»Den opvakte jomfru«

Prod.: ASA, 1950. Instr. Lau Lauritzen jun., Alice O'Fredericks.

Manus: Poul Henningsen. Foto: Rudolf Frederiksen. Musik: Sven Gyldmark.

Dek.: Poul Henningsen.

Medv.: Marguerite Viby, Ib Schønberg, Lisbeth Movin, Hølge Kjærulff-Schmidt.

Premiere: 16. 4. 1950.

»Café Paradis«

Prod.: ASA 1950. Instr.: Bodil Ipsen, Lau Lauritzen jun. Manus: Johannes Allen. Foto: Rudolf Frederiksen. Musik: Sven Gyldmark.

Dek.: Poul Henningsen.

Medv.: Ib Schønberg, Poul Reichhardt, Ingeborg Brams, Else Højgaard m. fl.

Premiere: 21. 10. 1950.

Poul Henningsen

(»Meninger i tiden«)

Prod.: Bror Bernild, instr. og foto: Børge Høst og Bror Bernild, 1952–1955.

Manus: Bror Bernild og Børge Høst i samarbejde med Poul Henningsen.

Musik: Bernh. Christensen.

Udleder: Statens Filmcentral.

Premiere: 1955.

»Tingenes forandring«

Drejebog til en film af Poul Henningsen. Skrevet 1959, men den endelige version dateret 15. marts 1961.

»PH-lys«

Prod.: Statens Filmcentral for Dansk Kulturfilm, Laterna Film 1964. Instr. og klipn.: Ole Roos. Manus: Poul Henningsen og Ole Roos. Foto (inkl. farveafsnittet): Peter Roos. Musik: Louis Hjulmand. Lyd: Niels Ishøj og Ole Askmand. Medv.: Poul Henningsen.

I 1965 førte Statens Filmcentral ved Werner Pedersen forhandlinger med Poul Henningsen om en ny film om Danmark, »Det smukke ved det grimme«, men projektet blev aldrig ført ud i livet.

betragtninger vedrørende musikken til DANMARKSFILMEN

Den delte stemning indenfor komiteen (som bestilte filmen, red.) har fået mig til at tænke dette problem igennem endnu engang for at få sikkerhed for, om vi er på rigtig vej. Det må først og fremmest anses for giet, at de kritiske, for hvem den lille sangprøve var direkte i strid med, hvad de forestiller sig ved dansk musik – dels her går efter en stærk umiddelbar fornemmelse og dels vil få mange meningsfæller blandt danske. Vi tør ikke vente, at en moderne musik vil blive akcepteret af alle uden videre. Den vil dele folk i to lejre.

Jeg har derfor forsøgt at tænke igennem om der findes en virkelig dansk musiktone ud fra en objektiv betragtning – en tone, som også for udlændingen vil virke anderledes og fremmedartet. I så fald vil det være rimeligt, at man tar skyldigt hensyn til *det værdifulde* i en sådan national tone. Hvis vi bare er anderledes og måske endog står svagere musikalsk end andre lande, er der altså lidt grund til at ta hensyn til det særlige nationale på dette felt, som der ville være grund til at medta for mange billeder, der viste, at vi teknisk eller kulturelt er bagefter udlandet på et eller andet punkt. Jeg tror måske nok, der i musikken som i al anden kunst findes en nuance, som adskiller den fra andres, men jeg tror på den anden side ikke det kan undgås, at denne nuance vil være mærkbar for de kyndige, når vi overhodet brur en dansk komponist til musikken.

Derimod tror jeg bestemte, at vore egentlige nationale melodier ikke på nogen som helst måde indeholder noget særligt nationalt objektivet set. For en italiener for eksempel, som ikke på forhånd kender de to melodier, vil der ikke være nogen som helst musikalsk forskel på »God save the king« og »Vift stolt på kodans bølge« for at ta et eksempel. Der kan ikke opstilles nogen virkelig national forskel mellem H. C. Lum-

bye og hans samtidige i de andre lande. Russisk national musik i dag er skåret over ganske samme læst som fransk og tysk. Internationale er bygget over samme musikalske opfattelse som Horst Wesselsangen. Også salmerne er iøvrigt internationale. Vi har ikke noget særlig dansk instrument, som skotternes sækkepibe eller finnernes okulele. Hade vi haft det, måtte det naturligvis med, men næppe ret meget, da sådanne nationale instrumenter mest er kuriositeter og i længden virker temmelig trættende. Svenskerne harmonika er forresten lavet i Wien. Endelig må man ikke være blind for, at samtlige radioprogrammer har såkaldt national musik på programmet. Derigennem er enhver i forvejen informeret, og netop derigennem lærer man, hvor ens det hele er. Kun de nationale mangler træder ubehageligt frem.

Der har ved Danmarksfilmen været to hensyn: til de danske (i indland og vel navnlig udland) og til udlændinge. Der opstår ved musikken en ny spaltning, hensynet til de ældre (d. v. s. traditionelt indstillede) og til de unge (eller mere moderne indstillede). Det står mig ganske klart, at vi kunne opnå en stor og enstemmig musikalsk succes, hvis vi øste af forhåndenværende danske melodier – en succes hos danske og ældre. Det ville gi det stærkest mulige indtryk af samhørighed mellem billeder og musik, hvis vi spillede Drachmanns »Sct. Hans« til Sct. Hans-bålet, »Gold er den jord, som lyngen bær« til lyngbillederne, »sejle ned ad åen« o. s. v. Det skulle være den letteste sag at vække de helt rigtige associationer hos ældre landsmænd ved et sådant rigtigt musikvalg. Men vi må ikke være blind for, at disse associationer *udelukkende vækkes på grund af ordene* i de pågældende sange. Der er i musikken overhovedet ingenting, der svarer i stemning til filmens billeder. Vi luller altså os selv i søvn med, at vi her har fået

en musik, der passer i et og alt, mens den på udlændingen og på ungdommen vil virke almindelig, uoverensstemmende med rytmen i filmen og måske af den grund direkte komisk.

Vi har altså groft sat op valget mellem at forundre danskeren, som næppe vil føle, at en moderne musik er national, og den ældre – eller at forundre udlændingen og den yngre, som ikke vil kunne opdage nogen som helst forbindelse mellem den foreliggende gamle musik og billederne – fordi han mangler ordene, barndoms minderne og alt det andet, der forbinder billede og musik. Noget af den samme konflikt har der været i billedoptagelsen, omend ikke så skarp, men jeg har også der anlagt det synspunkt, at der måtte være så meget, der virkede umiddelbart dansk ved hele filmen, at vi ikke skulle ta særlige hensyn til danske, men ta de særlige hensyn til udlændingene og regne med, at de danske også i udlandet – ville glæde sig over meget, komme i affekt og vel også ærgre sig over, at gamle Danmark har forandret sig og er blevet noget internationaliseret på mange punkter. Der kan og skal tas hensyn til begge sider, men hensynet til udlandet vejer mest og et hensyn til danske i udlandet, som ville gøre dem helt gennemført ukritiske og begejstrede, ville efter min mening gøre filmen uspiselig for udlændinge og for ungdommen.

Jeg mener derfor vi har valgt rigtigt ved at bruge i hovedsagen helt moderne dansk musik, internationalt orienteret, som musik altid er og med brug af internationale instrumenter. Vi får derved en vigtig virkning forørende, at musikken taler et overalt forståeligt sprog i rytmisk og stemningsmæssig overensstemmelse med billedfilmen. Musikken alene behøver ikke at oversættes. Den går ind overalt, og det skal vi benytte os af.

Poul Henningsen